

Sestavljanje križank in pisanje pesmi pri pouku zgodovine in DKE

Maja Žibert, profesorica zgodovine, OŠ Gradec, POŠ Vače

Pri pouku zgodovine in domovinske in državljanske kulture in etike se trudim učencem snov podajati na čim bolj atraktiven način. Pomembno se mi zdi, da so učenci pri pouku aktivni in raziskujejo ter pridobivajo nove informacije na alternativne načine, s samostojnim delom. Tako si snov lažje zapomnijo, jo lažje razumejo in povezujejo z drugimi predmeti. Pri tem pa učenci tudi vadijo pisanje na roke, slovnična pravila ali pa uporabo osnovnih veščin IKT.

Pri mojih urah zgodovine učenci vseh razredov pišejo domišljajske zgodbe na teme, ki jih preučujemo, sestavljajo križanke, pišejo pesmi, pisma, izdelujejo izdelke. Ker se je to izkazalo za dobro prakso, bom v članku predstavila križanko kot odlično al-

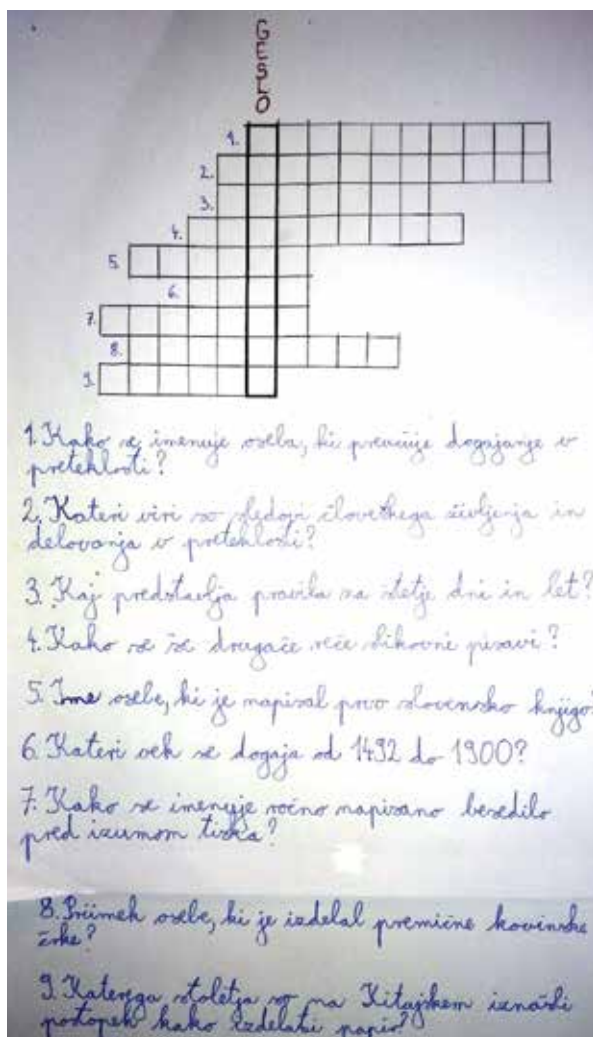
ternativno sredstvo za ponavljanje snovi, utrjevanje in osvajanje novega znanja. Tudi pisanje pesmi na določene teme pri DKE se je izkazalo kot način predelovanja snovi, pri katerem učenci neizmerno uživajo in imajo možnost izražati svoja čustva.

Izdelovanje križank

Pri svojih urah zgodovine učence že v 6. razredu seznanim z nekoliko drugačnim delom. Zgodovina je za njih nov predmet, marsikdo si jo predstavlja kot nizanje podatkov, pomnjenje letnic in ogromno dolgočasje. Že prve ure učenci vidijo, da je to zgolj zmotna predstava o novem predmetu. Že v času prvega ocenjevalnega obdobja imajo učenci zadolžitev, da sestavijo križanko na temo zgodovine. Pri ustvarjanju, raziskovanju in razmišljanju morajo upoštevati naslednje:

- križanka mora biti napisana ročno,
- dano je geslo zgodovina, ki mora biti rešitev križanke,
- mesto rešitve mora biti označeno,
- vprašanja se morajo nanašati samo na snov pri zgodovini,
- sestaviti je potrebno mrežo s kvadrati, ki so vsi enake velikosti,
- oštevilčiti je potrebno stolpce in vrstice mreže, da se ve, kam vpisovati rešitve,
- sestaviti je potrebno vsaj toliko vprašanj, kot je črk v željenem geslu,
- vprašanja morajo biti skrbno zastavljena, ne preveč skopo,
- upoštevati je potrebno tudi slovnična pravila pri zapisu,
- učenci na drugo stran križanke zapišejo svoje odgovore.

Ko vsi učenci oddajo križanke, jih najprej pregledam sama, nato pa jih naključno razdelim mednje in njihova naloga je, da jo skušajo rešiti. Ob tem naletimo na marsikatero težavico v križanki in se naučimo, na kaj bo potrebno pri naslednji sestavi križanke biti bolj pozoren.

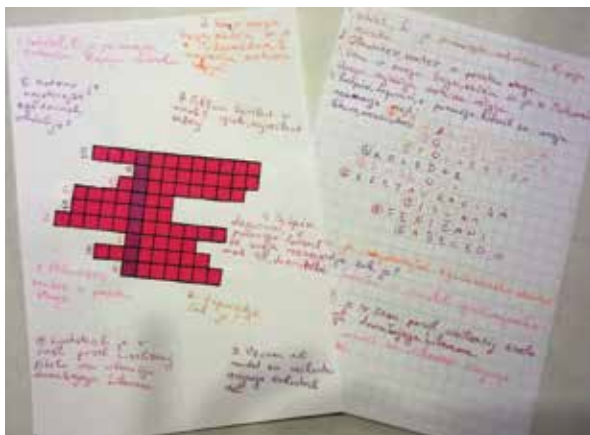

Primer sestavljene križanke učencev 6. razreda

Najpogostejše napake, pomanjkljivosti:

- učenci rešitev ne zapišejo pravilno in se število narisanih kvadratkov ne ujema z rešitvijo,
- vprašanja zastavijo preozko,
- vprašanja se ne nanašajo na zgodovino,
- ne upoštevajo slovničnega zapisa pri vprašanjih, odgovorih,
- pozabijo oštevilčiti mrežo,
- pozabijo, da mora kot končna rešitev priti določeno geslo,
- mesto rešitve ni označeno.

Pri takšni zadolžitvi ne moremo mimo uvida, s koliko znanja zgodovine je v danem trenutku podkovan vsak posamezen učenec. Nekateri učenci se potrudijo tudi vizualno obogatiti križanko z različnimi barvami, razmetanim pisanjem vprašanj. Zanimivo se mi zdi, da v 6. razredu nihče nikoli ne nariše kakšnega predmeta in ga vključi v sestavljanje vprašanj.

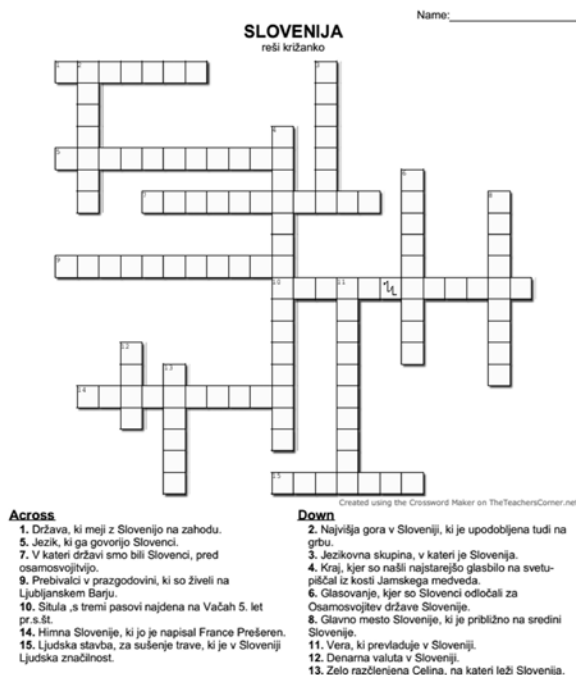
Primer sestavljene križanke učencev 6. razreda

Učenci od 7. do 9. razreda križanke sestavljajo v programu Word Search Maker¹.

Decembra, ko v šoli obeležujemo tudi dan samostojnosti in enotnosti Slovenije, so učenci 7. razreda pri predmetu DKE sestavljali križanko na temo Slovenija, pri kateri pa so se lahko vprašanja nanašala na katerokoli področje Slovenije. Tako so združili znanje več predmetov in splošne razgledanosti. Kadar učenci sestavljajo križanke s pomočjo računalniškega programa, geslo ne predstavlja obveznega sestavnega dela. Dogovorimo se samo, koliko vprašanj je potrebno sestaviti. Tudi pri delu z računalnikom morajo biti pozorni na:

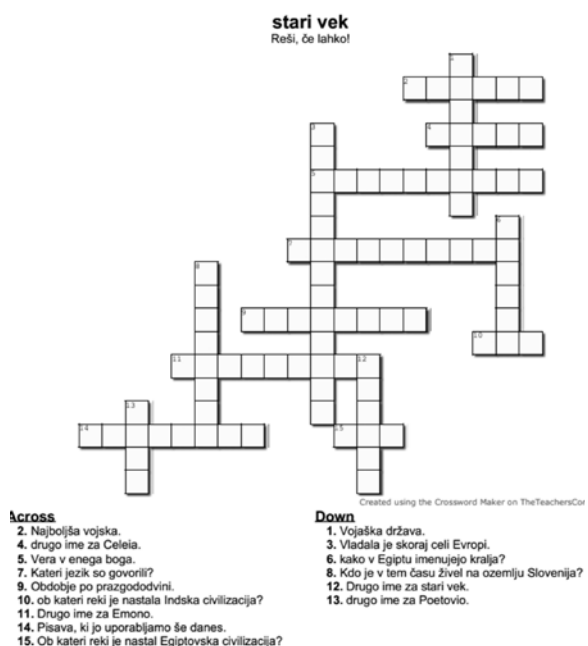
- slovnična pravila,
- pravilen zapis odgovorov,
- pisanje dveh besed za en odgovor skupaj, saj je drugače v mreži kvadrater preveč, ali pa ga je potrebno označiti kot presledek,
- dogovorjeno temo,
- vsebinsko pravilne odgovore.

Prav tako v zaključni fazi rešujejo križanke drug drugega in se učijo, čemu bo potrebno naslednjič nameniti več pozornosti.

Primer križanke na temo Slovenija, 7. razred

Pri pouku zgodovine pa je 7. razred izdeloval križanko na temo stari Grki. Vsa pravila so bila enaka kot pri zgornjem primeru. Včasih kateri izmed učencev ne poslušajo dovolj in naredi križanko s kakšnim drugim naslovom. Tako je na primer eden od učencev sestavil križanko na temo stari vek.

Križanka na temo stari vek, 7. razred

¹ <https://worksheets.theteacherscorner.net/make-your-own/crossword/>

Ime: _____

STARI GRKI
V ustrezna okencu vpiši rešitev posameznega vprašanja.

Created using the Crossword Maker on TheTeachersCorner.net

Across

4. Kako se imenuje zgradba po kateri so s cevmi prenašali vodo brez doline?
5. Kaj je mojster Dedal zgradil pod knosoko palačo?
9. Katere vojne so se odvijale 15 let?
11. Kako se je imenoval glavni trg v središču mesta?
12. Kako se imenuje kraj kjer so stari grki častili bogove?
13. Kako se imenujejo majhne mestne države, imele so okoli 10.000 prebivalcev imele so glavni trg in akropolis.
14. Kako so grki imenovali sami sebe?
15. Kako so se še drugače imenovali sužnji v stari grčiji?

Down

1. Kako so grki imenovali svojo državo?
2. Kako se drugače rečemo kolosejem v katerih so se odvijali boji, gladiatorski spopadi...
3. Kdo je zgradil labirint pod palačo Knososa?
6. Kdo je bil zaprt v labirintu pod knosoko palačo?
7. Katera žival je bila omenjena za prevaro trojancev?
8. V katerem mestu so živeli Minoji?
10. Kako imenujemo prebivalce miken?

Primer križanke na temo stari Grki, 7. razred

Ime: _____

Absolutizem, razsvetljenstvo in Habsburžani
Reši križanko.

Created using the Crossword Maker on TheTeachersCorner.net

Across

2. Država, katere je leta 1609 priznala Nizozemsko neodvisnost.
7. Ime ruske carice, ki je spodbujala kulturo, šolstvo, gospodarstvo in trgovino.
9. Gospodarska reforma Jožefa II., ki je omejila tlako podložnikov.
10. Ime sina Marije Terezije, ki jo je nasledil.
11. Ime prevladujoče oblike vladanja v 16. in 17. stoletju.
12. Vzdevek Ludvika XIV.
14. Načelo gospodarske teorije, ki se je uveljavilo po letu 1770, v času Habsburžanov.
15. Priimek kemika, ki je poleg Priestleya odkril čisti kisik.

Down

1. Priimek pisatelja, pesnika in filozofa, eden izmed pomembnejših razsvetljenstvenikov v Franciji.
3. Kdo si je poleg kralja delil oblast v Angliji, v času absolutizma?
4. Kako se imenuje poletna rezidenca Habsburžanov.
5. Knjižica, s katero je razsvetljenstvo doživelo vrhunec.
6. Ime novega filozofskega gibanja, ki se je najbolj razširilo v 18. stoletju v Franciji.
8. Ime najmočnejšega absolutističnega vladarja v 16. stoletju, vladal je Španiji.
13. Koliko otrok je preživel Mariji Tereziji?

Primer križanke na teme absolutizem, razsvetljenstvo, Marija Terezija, 8. razred

Učenci 8. razreda so se trudili pri sestavi križanke na teme absolutizem, razsvetljenstvo in Marija Terezija. Za vsako temo je bilo potrebno sestaviti pet vprašanj, vsega skupaj torej petnajst. Najpogostejše napake pri sestavi križanke v 8. razredu:

- učenci pozabijo napisati naslov križanke in kratko navodilo,
- pri pisanju odgovorov se zatipkajo in število kvadratkov za vpis besede ni pravo,
- predvidijo slovnično napačen zapis odgovora,
- vprašanja zapišejo z malo začetnico in na koncu pozabijo ločilo,
- pri vrstilnih števnikih pri odgovoru ne smejo upoštevati pike.

Pisanje pesmi

V lanskem šolskem letu smo pri pouku DKE v 7. razredu določene teme poglobili in nadgradili s pisanjem pesmi. Združili smo obvezne teme in umetniško žilico posameznika. Tako so učenci v prvem ocenjevalnem obdobju napisali kar po dve pesmi. Prva je imela naslov Družina in učenci so imeli proste roke, kaj in kako bodo pesem napisali. Pri drugi pesmi pa sem se odločila, da mora priti beseda domovina zapisana kot akrostih, se pravi, zapisana kot začetne črke v vrsticah. Ne rimajo se vedno vse vrstice v kiticah, so se pa učenci vživeli v vsako temo posebej in v pesmih je čutili njihovo razpoloženje, skrbi. Večkrat se da iz pesmi razbrati, kaj jih teži, česa si želijo. Pri branju pesmi so učenci kritični drug do drugega, razmišljajoči. Seveda se ob pisanju in branju pesmi na določeno temo učenci med seboj tudi bolj povežejo, lažje izražajo svoja

čustva in vadijo empatijo. Učenci sodelujejo s pripovedovanjem na podlagi lastnih izkušenj. Učenci so povedali, da jim je tak način jemanja snovi zelo pri srcu, pisanje pesmi se jim zdi terapevtsko, pogosto za kakšno rimo povprašajo svoje družinske člane. Izkazalo se je, da pesmi lahko predstavljajo

Šolsko leto 2021/2022

**PESNIŠKI ZBIRKI UČENCEV 7. V RAZREDA
PRI PREDMETU DKE**

**KO BESEDA IŠČE RIMO ZA
DRUŽINO IN DOMOVINO**

Mentorica: Maja Žibert

Lektorirala: Dajana Maurič

Naslovnica pesniške zbirke

tudi most med generacijami in delujejo zelo povezovalno. Pesmi sem na koncu zbrala v knjižico in vsak učenec je dobil svoj izvod. Ko so pesniške zbirke pokazali doma, so jim starši dali zelo pozitivne in spodbudne povratne informacije. Učenci so bili ponosni na svoje delo in vse pozitivne povratne informacije ter pohvale so jim dale svež zagon za nadaljnje ustvarjanje.

Tudi pri pisanju pesmi je eden izmed učencev preslišal pravi naslov in nastala je krasna pesem z naslovom Slovenija. Pesem smo uporabili pri obeležitvi dneva samostojnosti in enotnosti. Seveda je moral napisati tudi pesem s pravo vsebino.

DRUŽINA

Družina mi pomeni vse,
vse, kar mi drago je,
vse kar tolaži me.

Bratje, sestre, starši,
mački, psi,
vse domače živali.

Ko sem v zadregi,
pomagajo mi.
Včasih kregajo se, a zato,
ker imajo radi me.

Lepo nam je bilo,
a zdaj je čas za slovo.

Domovina Slovenija, ti moj si dom.
Odšel drugam nikoli ne bom.
Moji prijatelji in družina so skupaj.
Odšli so že pradedki in prababice od tod.
Vedno se bom rad vračal domov.
Izgubil se na poti nikoli ne bom.
Na koncu poti se nebu zahvalil bom.
A svojo domovino vedno ljubil bom.

Primer pesnitev učenca 7. razreda

Zanimivo je bilo, kako so bili učenci pri branju svoje poezije zadržani, celo niso želeli glasno brati svoje stvaritve pred razredom. Potrebovali so potrditev, da so zadolžitev opravili odlično in šele nato so bili svoje stihe pripravljeni deliti s sošolci. Nekatere je skrbelo, da je pesem prekratka, preveč osebna, preveč smešna, črnogleda ... Rezultat pogovora, ustvarjanja, pisanja in začetne zadržanosti pa je bilo veliko dobre volje, pozitivnih medsebojnih komentarjev, obujanje spominov in občutek pripadnosti tako razredu kot družini.

Za konec

Zdi se mi še kako prav, da se imajo učenci možnost izražati pri družboslovnih predmetih, kot je zgodovina. Na tak način lažje kritično pristopajo k posameznim temam in razumejo pomen objektivnosti in prave mere subjektivnosti pri proučevanju nečesa novega. V veselje mi je spremljati njihovo zagnanost pri raziskovanju zgodovine in željo po spopadanju s snovjo, pa najsibo ta nova ali pa naj gre zgolj za utrjevanje stare na nekoliko drugačen, njim zabaven način.

SLOVENIJA

V Sloveniji so same lepote,
tu ni nobene grozote.

Na Bledu je svet
kot iz škatle vzet.

Pa Postojnska jama ni znana le sama,
pred njo grad stoji,
v jami pa človeška ribica živi.

Slovenija ni velika,
a vseeno veliko turistov ima.

Lahko se plava,
smuča, kolesari,
se spočije v naravi.

Dežela je res lepa
in ponos vsakega
slovenskega človeka.

Pesem z naslovom Slovenija